

àmbits	trets lingüístics	CATALÀ OCCIDENTAL		CATALÀ ORIENTAL			
		Nord-Occidental	Valencià	Central	Rossellonès	Balear	Alguerès
FONÈTICA DE VOCALS	Vocalisme tònic amb set vocals (a, i, u, e/o obertes i tancades)	SÍ	SÍ	SÍ	NO (5 vocals) (no distingeix entre obertes i tancades)	NO (8 vocals) (té la neutra tònica)	SÍ
	Vocalisme àton amb tres vocals (neutra, i, u) Neutralitza	NO (té 5 vocals àtones: hi afegeix e/o tancades)	NO (té 5 vocals àtones: hi afegeix e/o tancades)	SÍ	SÍ	SÍ (afegint [o] en algun cas)	NO (no tenen vocal neutra: les neutres les articulen [a])
	Canvis de vocals [Trets propis de cada dialecte]	La e inicial sona a (<i>astel</i>) Algunes e àtones es tanquen en i (<i>ginoll</i>) La a final àtona sona e oberta (<i>terre</i>) La o inicial es diftonga (<i>auliva</i>)	Les e/o són més obertes que als altres dialectes. La e àtona inicial + s/n es pronuncia a (<i>antendre</i>)	----	O tancada passa a u (<i>Canigú</i>) e àtona passa a i davant palatal: <i>Russillú</i>	O àtona sona o (excepte a Menorca i Eivissa)	----
	Canvis d'accentuació	----	Verbs en -re, mantenen accent clàssic [Imp. Ind.] (<i>creïa, caïa</i>)	----	Mots esdrúixols esdevenen plans (<i>musica, fisica</i>) Verb + pronom feble: la tònica recau sobre el pronom (<i>aixeca-té</i>)	----	----
	Diftongs	----	----	----- QUA-GUA fa CA-GA en barceloní (<i>aiga, llenga</i>)	QUA-GUA fa CA-GA (<i>aiga, llenga</i>)	QUA-GUA fa CO-GO (<i>aigo</i>)	----
	Elisions de vocals	----	----	----	La neutra cau en contacte amb r: <i>rim (raim)</i> i cau també en els finals en -ia: <i>famili</i>	La neutra cau també en els finals en -ia: <i>famili</i>	----
FONÈTICA DE CONSONANTS	Iodització (LL es pronuncia l)	NO	NO	SÍ	NO	SÍ (De vegades desapareix la i :)	NO

						<i>fulla-fuia-fua</i>	
Diferència entre b oclusiva i v labiodental	NO	SÍ	NO (només en algunes àrees del tarragoní - en regressió-)	NO	SÍ	SÍ	
Pronúncia de les -r finals	NO (amb excepcions: <i>monosíl·labs</i> i <i>cultismes</i>)	SÍ	NO (amb excepcions: <i>monosíl·labs</i> i <i>cultismes</i>)	NO però es reforcen amb -t els monosíl·labs (<i>ort, purt</i>)	NO	NO només als monosíl·labs	
Metàtesi de la r	NO	NO	NO	NO	NO	La r sovint canvia de lloc (<i>drinte, probe</i>)	
Emmudiment de sons oclusius finals: <i>camp, alt, tomb</i>	SÍ	NO (sonen sempre)	SÍ	SÍ	NO (sonen sempre)	NO (sonen sempre)	
Pronúncia de la i del dígraf ix: "caixa"	SÍ	SÍ	NO (excepció tarragoní)	SÍ (desapareix la x en posició final: <i>pei, grei</i>)	NO	NO	
Elisió de la -d-epentètica	NO	NO	NO	SÍ (<i>venre, tinre, tenre</i>)	NO	NO	
-D- intervocàlica	----	Desapareix (<i>cremà, llauraor</i>)	----	----	----	----	
-S- intervocàlica	----	----	----	----	Cau (<i>camia, raboa</i>)	----	
Assimilacions consonàntiques	----	----	----	----	SÍ (<i>dissate</i>)	----	
Dígrafs LL/NY	----	----	----	----	----	Esdevenen L i N respectivament (<i>an, bel</i>)	
Manteniment del grup TL	----	----	----	----	SÍ (<i>batle, espatla</i>)	SÍ (<i>espala [espatlla], mela [atmella]</i>)	
D i L intervocàliques	----	----	----	----	----	Passen a -r-: <i>cara (cada), vira (vida), Naral (Nadal)</i>	
R+ consonant	----	----	----	----	----	Passa a l: <i>gelmà</i>	
X-G inicial, intervocàlica o darrere consonant	----	S'afirma i, si es sonora, s'apitxa en valencià central (<i>txicot, putxar</i>)	----	----	----	----	
MORFOLOGIA	Plurals dels noms	Mantenen -n-etimològica (<i>hòmens, jòvens</i>)	----	----	Perden -n-etimològica (<i>destís, raús</i>)	----	Mantenen -n-etimològica (<i>hòmens, jòvens</i>)
	Gènere del nom	----	----	----	Canvien alguns gèneres (<i>el pols, el sang, la fred</i>)	----	Canvien alguns gèneres (<i>la front, la gel, la sabor...</i>)

Articles	Lo,La,Los,Les	El,La,Els,Les	El,La,Els,Les (salat a la zona de la Costa Brava)	El, Lo conviuen	Es,Sa, (Ets), Ses, (So, Sos) [però EL,LA en certs casos: <i>la lluna</i>]	Lo,La,Los,Les	
Articles personals	No n'usen	No n'usen	En/El, La	En/El, La	En, Na	No n'usen	
Demostratius	-----	Este,Eixe,Aquell	-----	-----	-----	Aqueix, aquell	
Possessius	Meua, teua, seua	Meua,teua,seua	Meva, teva, seva	Llur, llures La teu (femení)	-----	meu/mia, tou/tua,sou/sua, nostro/a, vostro/a, d'ellos/ellas	
Numerals	-----	Uit, dèssset,diuit, dèneu, vuitanta	-----	Afrancesats: <i>quatrevints</i> (80), <i>truasieme</i> , <i>cinquieme</i> ...	-----	-----	
Pronoms febles	formes plenes <i>me, te, se</i> davant verb	formes plenes <i>me, te, se</i> davant verb	formes reforçades davant verb: <i>em pentinaré</i>	Sempre davant d'infinitiu: <i>te dir</i>	formes plenes davant de verb: <i>mos han duit</i>	-----	
Combinacions pronoms febles	-----	Cl+CD: li'l preste, li la, li'ls, li les	-----	-----	-----	-----	
Present Indicatiu	jo canto [o]	jo cante (2a i 3a conj. sense desinència: jo perd, jo dorm)	jo canto [u]	jo canti	jo cant (desinències antigues en 1a i 2a plurals - AM, -AU: <i>cantam, cantau</i>)	jo cant	
Imperfet Indicatiu	Cau la -v- / -i-: <i>treballae fee</i>	verbs acabats en -re fan formes com <i>creïa, ria</i>	-----	Per analogia amb la 1a ps Present Indicatiu: <i>cantavi</i>	-----	Totes les conjugacions conjugats amb -v- (<i>feva, teniva, dieva</i>)	
Pretèrit perfet simple	-----	Ús del PERFET SIMPLE	-----	-----	-----	-----	
Imperfet de Subjuntiu	-----	Acabat en -ara, -era, -ira (<i>cantara, volguera, servira</i>)	-----	-----	Desinències antigues (<i>cantàs, cantassis</i>)	-----	
Verb SER	-----	tu eres	-----	<i>jo sun, nos. sem, vos. seu</i> Sovint usat com a auxiliar: <i>sun arribat, sem vinguts</i>	<i>jo som</i> Usat com a auxiliar de verbs de moviment: <i>som anat</i>	<i>jo so, tu sés, ell és, nos. sem, vos. seu, ells són</i> Usat com a auxiliar de verbs de moviment: <i>so vengut</i>	
Increment incoatiu	IX	IX	EIX	EIX	EIX	EIX	
Frases interrogatives	-----	-----	-----	-----	-----	participi davant verb: <i>fet l'has?</i>	
Frases negatives	-----	-----	-----	Neguen només amb PAS (<i>Veig pas ningú</i>)	-----	-----	
LÈXIC	Lèxic propi	apegar, corder,	a poqueta nit, colp, creïlla,	sorra, escombra,	mels de la cara	doblers, horabaixa,	Arraunit (mudat), llumí (misto)

		entrepusar, espill, moixó, melic, selló	llauraor, llavar, roí, safanòria, vesprà	nen, noi, llombrígol	(pòmuls), nugues (nous), oliu (olivera), pallago (noi)	al·lot/a, moix, capell, nin/a	
Influència d'altres llengües		castellanismes	arabismes, mossarabismes i castellanismes	castellanismes	occitanismes i gal·licismes, castellanismes	anglicismes al menorquí, arabismes a la toponímia	sardismes, italianismes, castellanismes
Arcaismes					ca, cercar, eixir, oir, quelcom		froment, gonella, llong